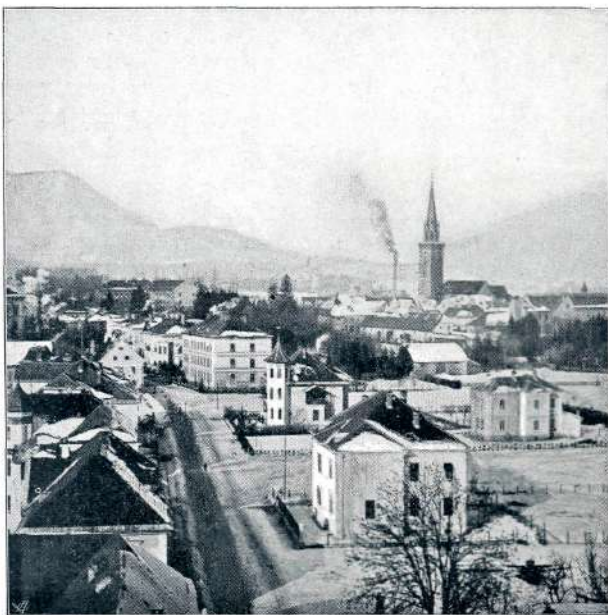

To je nujna zahteva, ki jo stavi na pisatelja sinkronistični red, ki popisuje v njem življenje Gospodovo. Vsa razlaga kaže, da jo je pisal velik psiholog; verske resnice razlaga dogmatično popolnoma jasno, razumljivo, socialnih vprašanj se dotika tuintam in pojasnjuje njihovo zvezo s takratnimi razmerami, a pri nastopu raznih oseb ne pozabi nikdar na psihološki moment. Krasno psihološko obdeluje Petrov padec (Primerjaj str. 521. in 558). Čitaj Zgodbe, in čudil se boš, kako globoko je prodril razlagavec v duše posameznih oseb. Poleg globokega teološkega, filozofskega in psihološkega znanja, ki se kaže iz vse knjige, je zadel razlagavec pravo posebno s tem, da je vsa razlaga v ozki medsebojni zvezi; ob vsaki priliki opozori čitatelja na kak prejšnji dogodek, ki je s pričujočim v zvezi. Enotno in prijetno čitanje razlage pospešuje razlagavec posebno s tem, da razlage raznih cerkvenih očetov in eksegetov strne v lepo celoto. To daje delu

FOT. P. METOD SCHNEDITZ
BELJAK POZIMI

preglednost in priljubi knjigo bravcu. Jezikovne posebnosti, ki se nahajajo tuptam, so večinoma dobre. Pri čitanju razlage moti to, ker ima razdelitev evangelijskega odstavka v vrste pri razlagi pač zaznamovano, pri evangelijskem besedilu pa ne. (Gl. str. 522. nasl.!) Vsa Krekova razlaga Zgodb pa zveni v živahni navdušenosti.

T. K.

Pamet in vera. III. zvezek. Slovanskemu narodu v potrditev njegove vere spisal J. M. Seigerschmied. Izdala in založila „Družba sv. Mohorja“ v Celovcu 1907. — V novejšem času odmeva vedno glasneje klic: Proč s cerkvijo, proč s cerkveno auktoreteto, stran z raznimi bajkami, ki jih uči katoliška vera! Bolj in bolj narašča število onih, ki stopajo med slovensko ljudstvo in mu skušajo iztrgati z zvijačnimi frazami, z omamljivimi besedami iz srca katoliško vero. Koristnega in hvalevrednega dela se je zato lotil pisatelj te knjižice, ki nam podaja z njo že tretji zvezek svoje poljudne

apologije. — Dvojen namen je vodil pisatelja pri spisovanju knjige: dokazati na kolikor mogoče preprost način, da verske resnice, ki jih uči sv. cerkev, niso v nikakem nasprotju z zdravim razumom, obenem pa podati čitatelju na podlagi teh z razumom potrjenih resnic nekaj praktičnih navodil k vzornemu krščanskemu življenju. Knjižica je namenjena predvsem preprostemu ljudstvu, zato si prizadeva pisatelj obdržati skozinsko ton poljudnega pripovedovanja. To ni lahko delo, vendar se mu je z malo izjemami dobro posrečilo. Po večini bo tudi neuk čitatelj lahko sledil logičnemu pripovedovanju. Med pripovedovanje je vpletenih več mičnih anekdot in izrekov učenih mož; tudi lepo število citatov iz sv. pisma krasi knjigo. Malo verjetne dogodbe, kakor: O nekem kralju se pripoveduje . . ., o nekem možu se pripoveduje . . ., naj bi pisatelj rajši izpustil. Ponekod je v svoji natančnosti postal preobširen; to ni knjigi v korist. Pisatelj mora gledati, da ima tisti, ki knjigo čita, vedno jasen pregled čez to, o čemer se obravnava; preveliko število zgledov in citatov ga bo le motilo. Non multa, sed multum! Kar se tiče citatov, bi bilo pri navajanju virov želeli večje točnosti.

—j—j

Življenja trnjeva pot. Resnična zgodba iz polu-preteklega časa. Spisal Josip Kostanjevec. Izdala „Družba sv. Mohorja“ v Celovcu. 1907. Kostanjevec ima že trnjevo pisateljsko pot za seboj. Zato je prav, da o njem izgovorimo jasno besedo, morebiti bo koristilo njemu in drugim. — Povesti, kakor so Kostanjevece, ima svetovna beletristika toliko, kakor na spomlad rodovitna njiva plevla. V vsakem družinskem listu jih najdeš — majhne epigone, ki nimajo samonikle moči, da bi klesali ideje v umetniško obliko. Nagibajo se zdaj tej, zdaj oni struji. To se pravi, pišejo vedno tako, kakor zahteva publikum. — Za Matico umazane „Spomine Ignacija Brumna“, za Mohorjane pobožno „Življenja trnjevo pot.“ Nimajo sile, da bi potegnili občinstvo za seboj, naroče, občinstvo jih vodi, kamor mu volja. In oni pišejo s čudovito potrpežljivostjo ganljive povesti, katerih najlepša lastnost je ta, da na tretji ali četrti strani že uganesh vsebino naslednjih dolgovernih poglavij. — Tak je Kostanjevec, taka tudi njegova resnična zgodba“. Da bi svojim junakom živo začrtal značaje, da bi po teh značajih razvil verjetno dejanje, — čemu to? Na naslovno stran zapiše: „Resnična zgodba“ in dobi odvezo za vse grehe svojega peresa. Za ljudstvo piše povest ljudskega življenja, pa ljudske krvi ne pozna. Nikjer v domovini ne najdemo tako medlih značajev, kakor je njegov junak Anton Stanič. Pa tudi nikoli v božjih vekih se niso veliki dogodki vršili slučajno, samo v povestih se to godi že odkar je človeštvo iznašlo alfabet. Anton Stanič se sprijazni na sejmu s svojim stricem, dobi od njega 250 gld., nato gresta domov. Stric se na poti slučajno spotakne, pade na nos. Anton Stanič ga prične brisati in pri tem kane slučajno kaplja krvi na njegovo srajco. Nato kreneta vsak proti svojemu domu. Strica na poti ustrelji hudobna roka, in sam pade na nečaka, ki je obsojen v smrt na vešalih, nato pomiloščen od cesarja. Čez mnogo let se hudodelec skesa in sam obtoži pri sodišču, kjer ga zadene kap, Anton Stanič se pa vrne k svoji zaročenki in živi z njo srečno do konca dni. — Tak je malo izvirni razvoj povesti, brez žive motivacije posameznih dogodkov in brez ognja v pripovedovanju. Dialogi so vodeni; le tuintam nas nekoliko ogreje

slikanje prirode. Jezika pa pisatelj nima v oblasti. Čudno dirne, ako čitamo dandanes stavke: „Tedad se je videl Tone nenadoma nasproti svojemu stricu iz Repnjega“ (str. 8) i. dr. Kljub temu pa smo prepričani, da bo povest kolikor toliko ugajala ljudstvu, ker je ganljiva. Vendar bi bilo napačno sklepati iz tega uspeha, da je povest tudi kaj posebnega. A. E.

Slovenske Večernice, 59. zvezek. Izdala „Družba sv. Mohorja“ v Celovcu 1907. — Bogata je vsebina letošnjih večernic. Menjavajo se pripovedni spisi, pesmi in poučni spisi. — I. M. Dovič v posesti „Kovač in njegov sin“ riše ljudsko žitje in bitje, razposajeno veselje in globoko žalost s pestrimi barvami. Živahna dikcija in pristno naroden ton karakterizirata povest. Pozna se, da je pisatelj selski župnik, ki zre v globino narodove duše. Z jeklenimi besedami začrta posamezne prizore; v vsakem stavku polje živa kri, vsaka misel stoji kakor pribita. Tipi, ki jih je ustvaril, so strogo naturalistični, kakor bi jih slikal po modelih. Kovač Čmok, zlasti v prizoru na str. 17. spominja Jurčičevega desetega brata, le da je v Čmoku več satanizma. Mojstrski je prizor, ko vozijo Čmoka — „kralja iz Rožnega loga“ — po vasi (str. 55.). Tehnika pa je žalibog pogrešena. Naznaniti bi moral pisatelj kmalu v začetku konflikt, motivirati bi moral skrbneje posamezne dogodke, n. pr. umor Čmoka i. dr. Tudi ni umljivo, zakaj je pisatelj po častitljivem zgledu okorelih pripovednikov poslal Janka k očetom kapucinom, Reziko pa k uršulinkam. — Ivo Trošt hoče v sliki „Do vrha“ bičati preveliki pohlep po imetju. Namen je hvalevreden, slika sama pa brez umetniškega zanosa. — Juraj Pangrac v povesti „Dajte mu nazaj, kar je njegovega!“ riše pretresljivo usodo vaškega norca. Prizori se vrste logično in vzbujajo sočutje. Tudi okvir, v katerega je pisatelj vtaknil svojo povest, je srečno izbran. Pisatelju pa se vidi, da pač govori „jezik intelligence“, a žive ljudske govornice ne pozna. — Kompoljski je priobčil dva lepo in skrbno sestavljena poučna spisa: „Stariši, vadite otroke ubogljivosti!“ in „Dokončni šolski in učni red za obče ljudske in meščanske šole“; poleg njiju tudi smešno dogodbo „Kako je Jaka kupoval kože“. — Letošnje večernice prinašajo tudi nekaj živahnih pesmi Neubauerja, Bekša in Meška. Neubauerjeva pesem „Ob trgatvi“ (v ciklu „Iz potujčenega Srema“) priča, da jo je zložil — pesnik.

Z. Ž.

Koledar „Družbe sv. Mohorja“ za leto 1908.

V prvem sestavku „Snažnost pol življenja“, priporoča Minka Govekarjeva gospodinjam ono čednost, ki nam ž njo domače življenje store prikupljivo in prijetno. O važnem socialnem vprašanju razpravlja Franc Milčinski v večjem članku „Zanemarjena in izprijena mladina, skrb zanjo in sirotinski sveti“, Koledar bo zanesel zanimanje za to vprašanje tudi med širje sloje, kar bo stvari le v korist. Dr. Fran Ilešič piše v spomin Jakobu Gomilšaku, pesniku znane pesmi „Slovenec sem“. Žal, da ta življenjepis, ki se konča z novo mašo, ne poda Gomilšakovega značaja, kakršen je bil. Gomilšak je bil zlasti zadnje dni navdušen pristaš katoliške socialne misli; to bi se moralo omeniti med njegovimi izreki. Nekoliko več strani je odmenjenih spominu „goriškega slavca“, ki nam njegovo prerano minulo življenje in čutenje toplo opisuje Anton Medved. V kratkem podaja bravcem razkroj njegovega pesniškega duha. Prav je, da družba izda

Gregorčičeve poezije v posebni zbirki za ljudstvo, s pesnikovim življenjepisom in s primernim uvodom; saj je ravno Gregorčičev pesniški genij najbolj soroden mehko čuteči narodovi duši. Duhovito je zamišljena Finžgarjeva povest Mohorske knjige, ki bo imela gotovo največ bravcev, ker v prijetni, izvirni obliki podaja pristno sliko kmetskega življenja v zagorskem kotu, kjer je ravno po Mohorski knjigi socialni napredek storil prvi korak. V spisu, kako se je Trebušnik vozil v Trst, ki je spisan jako sveže in zanimivo, hoče Janko Mlakar opisati novo bohinsko železnico; ker pa suho pripovedovanje domišljiji ne nudi prijetne opore, ki bi se nanjo rada naslonila, zato potuje Mlakar v družbi naivnega Trebušnika in preprostega Gropa ter poredne Ivanke, ki sedaj Gropa, sedaj Trebušnika prav pošteno potegne. Ivankina gibčnost in spretnost ve na vsa Trebušnikova vprašanja najti primeren odgovor, ki pa Trebušnik ni z vsakim zado-

FOT. P. METOD SCHNEDITZ
NA ZAMRZNJENEM OSOJSKEM JEZERU

voljen, pač pa sopotniki in bravci, ki se pri tem veselo zabavajo, tako da obojim vožnja hitro poteka, in da ima pisatelj-potopisec komaj toliko časa, kolikor pisatelj humorist. — Zanimiv je tudi spis Jurija Trunka o Kahiri, njenih prebivavcih in njih življenju, dasi z ozirom na slog in skladno tuintam ne odgovarja zahtevam našega kritičnega časa. Vsaj neko zunanjo enotnost bi bil spis dobil, če bi bil pisatelj opisovanje posameznosti združil s svojimi sprehodi po Kahiri; vse bi bilo veliko živahnejše, če bi bravec videl, da je pisatelj sam doživel vse to, kar pripoveduje. Kratke zanimive spise slovenske zemlje, kakršen je opis tržaške okolice, ljudstvo rado bere. Leposlovni del koledarjeve vsebine tvori pesmica „Groba so okovi strti“ in Pregljeva povest iz pokristjanjevanja Slovencev „Blagovestnika“. V majhni povesti seveda ni mogoče risati značajev in dušeslovnih procesov, zato mora bravec te povesti zelo paziti, da razločuje posamezne osebe, ker imajo